

Poza celami: akceptacja społeczna i wyzwania wdrażania zaktualizowanego Krajowego Planu na rzecz Energii i Klimatu

Joanna Mazurkiewicz, Jakub Sokołowski, Bartosz Jusypenko

Raport przedstawia ocenę zaktualizowanego Krajowego Planu w dziedzinie Energii i Klimatu (KPEiK) w dwóch komplementarnych ujęciach: ograniczania ryzyka dla bezpieczeństwa energetycznego i klimatycznego Polski oraz akceptacji społecznej dla różnych wariantów polityki energetyczno-klimatycznej. W analizie wykorzystano Indeks Ryzyka Bezpieczeństwa Energetycznego i Klimatycznego, który pozwala zidentyfikować i uporządkować główne czynniki ryzyka w czterech wymiarach: geopolitycznym, cenowej dostępności energii, niezawodności systemu oraz środowiskowym. Akceptację społeczną różnych wariantów polityki publicznej oceniono na podstawie badania ankietowego uzupełnionego eksperymentem wyboru dyskretnego (DCE), w którym respondenci wybierali między wariantami polityk różniącymi się kluczowymi cechami. Badanie przeprowadzono na reprezentatywnej próbie 3750 respondentów.

Najważniejsze wyniki wskazują, że KPEiK dobrze adresuje ryzyka geopolityczne i kompleksowo ujmuje proces dekarbonizacji. Jednocześnie analiza pokazuje, że jednym z kluczowych wyzwań transformacji pozostaje utrzymanie kosztów energii na poziomie akceptowalnym przez odbiorców końcowych. Z tego powodu w raporcie szczególną uwagę poświęcono perspektywie gospodarstw domowych, która stanowiła także punkt wyjścia dla badania preferencji i akceptacji społecznej dla różnych wariantów polityki. Wyniki badania wskazują, że koszty energii i ogrzewania są postrzegane jako najważniejsze źródło obaw związanych z transformacją energetyczną. Wysokie ceny energii, ich zmienność oraz niepewność co do przyszłych rachunków stanowią istotne obciążenie budżetów gospodarstw domowych, szczególnie tych o niższych dochodach. W takiej sytuacji nawet rozwiązania oceniane jako ważne z perspektywy długofalowych celów są postrzegane przez pryzmat bieżących kosztów, tempa zmian oraz sprawiedliwości podziału obciążeń i korzyści.

Wyniki pokazują jednocześnie wysoką akceptację dla działań, które ograniczają skutki zmiany klimatu i zmniejszają zależność od importu paliw kopalnych. Redukcja ryzyka klimatycznych – rozumiana m.in. jako ochrona zdrowia, infrastruktury i warunków życia – jest uznawana za ważną nawet wtedy, gdy wiąże się z kosztami. Silnie preferowane są również działania prowadzące do zmniejszenia importu paliw kopalnych, co odzwierciedla społeczne oczekiwanie wzmocnienia bezpieczeństwa energetycznego i odporności systemu.

Poparcie dla transformacji zależy także od sposobu podziału kosztów i korzyści. Preferowane są rozwiązania, w których obciążenia rozłożone są w umiarkowany progresywny sposób, a relatywnie większy udział kosztów ponoszą gospodarstwa o wyższych dochodach. Jednocześnie wsparcie dla najbardziej wrażliwych powinno być częścią szerszego pakietu działań, którego korzyści – takie jak poprawa jakości powietrza czy bardziej stabilne ceny w dłuższym okresie – są szeroko odczuwalne w społeczeństwie.

Pełna wersja raportu:

https://ibs.org.pl/wp-content/uploads/2026/02/Beyond-Targets_research-report.pdf